

Innowacja społeczna w ramach Projektu
„Chcemy pracować - innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób
zależnych” pod nazwą:

**MODELOWE ROZWIĄZANIE ADAPTACJI DO ŻYCIA
SPOŁECZNO - ZAWODOWEGO
OSÓB ZALEŻNYCH INTELEKTUALNIE
JAKO WSPARCIE DLA RODZICÓW/OPIEKUNÓW**

PORADNIK

SZCZEGÓŁOWY OPIS REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ
TESTOWANEJ INNOWACJI SPOŁECZNEJ

(współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego IV Oś Priorytetowa Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 4.1: Innowacje społeczne)

Innowacja społeczna realizowana od 1 lutego 2018r. do 31 lipca 2018r.
przez **BEEMEST Sp. z o. o.**
Umowa na powierzenie grantu ZS-II.042.1.6.2.2018

Umowa o powierzenie grantu Nr ZS-II.042.1.6.2.2018, z dnia 29.01.2018r. zakresie realizacji innowacji społecznej pn. „Modelowe rozwiązanie adaptacji do życia społeczno-zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów prawnych” W ramach projektu „Chcemy Pracować- innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób zależnych”, nr umowy: POWER.04.01.00-00-1062/15, w ramach programu operacyjnego POWER 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, zawartej w dniu 12.07.2016 pomiędzy Ministerstwem Rozwoju, z siedzibą w Warszawie, Pl. Trzech Krzyży 3/5 a Gmina Miasta Radomia.

Radom 2018

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie.....	1
1. Informacje o projekcie „Chcemy pracować. Innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób zależnych”.....	2
2. Opis i istota zaproponowanego projektu; cechy innowacyjnego rozwiązania.....	3
3. Potrzeby beneficjentów proponowanego rozwiązania.....	5
4. Grupa docelowa proponowanej innowacji społecznej.....	6
5. Obszary oferowanego wsparcia.....	7
6. Rekrutacja uczestników.....	12
7. Rekrutacja personelu.....	13
8. Ryzyko w projekcie i sposoby jego eliminowania.....	15
9. Zakres zadań personelu.....	15
10. Harmonogram prac; podział na jednostki modułowe.....	18
11. Cele i tematyka zajęć oraz wskaźniki.....	23
12. Rekomendacje.....	34
13. Podsumowanie.....	37

WPROWADZENIE

W życiu każdej osoby nadchodzi moment potrzeby lub konieczności usamodzielnienia się, opuszczenia domu rodzinnego i życia na własny rachunek. Z problemem tym borykają się wszyscy, wchodzący w dorosłe życie, ludzie. Zauważa się, iż etap ten jest wyjątkowo trudny, gdy dotyczy osób niepełnosprawnych, a już szczególnie, gdy dotyczy osób niepełnosprawnych intelektualnie. W takim wypadku uzasadnione jest szukanie rozwiązań pozwalających na wsparcie w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności. Zaproponowany w naszym rozwiązaniu szczególny rodzaj Treningu Samodzielności to ewidentne wsparcie dla rodziców lub opiekunów tych osób. Proponowane przez nas rozwiązanie ma za zadanie wyjść naprzeciw potrzebom rodzin, w których są osoby z dysfunkcją intelektualną, i ułatwić im funkcjonowanie w codziennym życiu społeczno-zawodowym - między innymi w tak trudnym momencie, jakim jest odejście rodziców lub opiekunów. Jest to rodzaj działania zawczasu (profilaktyki) na wypadek nagłych zmian w życiu młodego człowieka; próba życia bez opiekuna po to, aby w jak największym stopniu wyeliminować konieczność pomocy ze strony państwa.

Zaproponowana innowacja społeczna pn. „Modelowe rozwiązanie do adaptacji do życia społeczno - zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów” wskazuje drogę, którą może obrać młody człowiek z dysfunkcją intelektualną, gdy zabraknie jego opiekuna; jednocześnie daje narzędzia, by ta nowa droga była dla niego efektywna i satysfakcjonująca. Celem naszych działań jest, by młody człowiek w przyszłość patrzył odważnie – bez lęku co się z nim stanie, gdy zostanie sam.

Uzupełnieniem niniejszego PORADNIKA jest opracowanie pn. „SKRYPT - szczegółowy opis realizacji poszczególnych zadań testowanej innowacji społecznej”.

Zbigniew Sandomierski

1. INFORMACJE O PROJEKCIE „CHCEMY PRACOWAĆ. INNOWACJE W ZAKRESIE USŁUG OPIEKUŃCZYCH DLA OSÓB ZALEŻNYCH”

Projekt „Chcemy pracować – Innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób zależnych” realizowany był przez Gminę Miasta Radomia, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej z siedzibą w Radomiu przy ul. Jana Kilińskiego 30, 26 – 600 Radom; projekt wdrażany ramach IV Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Działanie 4.1: Innowacje społeczne), na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Jego celem jest poprawa jakości usług społeczno - opiekuńczych dla osób zależnych w 4 zaproponowanych obszarach.

Testowana przez Beemest Sp. z o. o. ul. Kopernika 30 lok. 436, 00-336 Warszawa innowacja społeczna pod nazwą „Modelowe rozwiązanie do adaptacji do życia społeczno - zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów” objęła swym działaniem następujący obszar:

„Potrzeba wsparcia rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych intelektualnie, zwłaszcza po zakończeniu udziału tych ostatnich w systemie edukacji. Poza systemem kształcenia formalnego brakuje miejsc opieki instytucjonalnej nad takimi osobami. Prowadzi to do sytuacji, w której opiekunowie osób niepełnosprawnych rezygnują z pracy zawodowej i życia osobistego na rzecz opieki nad nimi.”

2. OPIS I ISTOTA ZAPROPONOWANEGO PROJEKTU; CECHY INNOWACYJNEGO ROZWIĄZANIA.

Innowacja społeczna pod nazwą „Modelowe rozwiązanie do adaptacji do życia społeczno - zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów” to pomysł, który miał na celu pokazanie jak wygląda życie, gdy jest się zdanym tylko na siebie. Zastosowanie tego rozwiązania stanowiło dla osób zależnych namiastkę przyszłego życia, w którym połączy się życie domowe ze sferą zawodową.

Innowacyjność zaproponowanego rozwiązania polegała na połączeniu czasowego przebywania w lokalu adaptacyjnym ze szkoleniem w zakresie teoretycznych i praktycznych podstaw zawodu oraz praktyką zawodową w wybranych miejscach pracy. W ramach czynności zawodowych proponowane były trzy kategorie - gastronomia, utrzymanie terenów zieleni oraz hotelarstwo (w tym usługi porządkowe). Kwalifikacja do danej grupy zawodowej odbywała się w oparciu o indywidualne predyspozycje każdego z uczestników projektu. Zwieńczeniem procesu edukacji młodzieży biorącej udział w proponowanym rozwiązaniu było sprawdzenie nabytych umiejętności, zarówno domowych jak i zawodowych, w trakcie dwutygodniowych letnich praktyk zawodowych w wybranym ośrodku letniego wypoczynku. Pobyt w odległym od aktualnego miejsca zamieszkania osób objętych proponowanym rozwiązaniem to nie tylko sprawdzian nabytych umiejętności, ale także tzw. „rzucenie na głęboką wodę”. Życie z dala od domu rodzinnego i opiekuna było wyzwaniem, uczestnik w takich warunkach sam doświadczał życia na własną rękę, uczył się planować dzień, rozwiązywać konflikty, i funkcjonować w społeczeństwie jedynie w oparciu o własne umiejętności. Ze względów bezpieczeństwa praktyki odbywały pod nadzorem opiekuna.

Zaproponowana innowacja społeczna podejmowała szereg tematów, z którymi borykają się na co dzień osoby z dysfunkcją intelektualną.

Priorytety innowacji społecznej:

I. Modelowe rozwiązanie umożliwia wyjście ze środowiska domowego - z roli osoby zależnej w kierunku roli osoby samodzielnej, podejmującej pracę zawodową;

II. Modelowe rozwiązanie umożliwia zdobycie praktycznych umiejętności zawodowych w firmach funkcjonujących na otwartym rynku pracy;

III. Modelowe rozwiązanie umożliwia wykorzystanie lokalu adaptacyjnego w trojaki sposób:

- jest to miejsce w którym uczestnik w formie czasowego treningu, uczy się samodzielności w zakresie codziennych czynności i odpowiedzialności za zaspokajanie swoich osobistych potrzeb; podstawą pobytu w lokalu są zasady racjonalnego postępowania w życiu społecznym i zawodowym, w tym wprowadzenie elementów edukacji ekologicznej jako istotny aspekt ogólnego rozwoju człowieka w obliczu zagrożeń środowiska;
- jest to miejsce edukacji społeczno – zawodowej oraz organizacji wolnego czasu;
- jest to miejsce nauki wzajemnego wsparcia w obrębie grupy uczestników.

IV. Modelowe rozwiązanie umożliwia zmianę środowiska, wprowadzenie w wyuczoną rolę zawodową w całkiem nowym środowisku i innym rejonie kraju poprzez praktyki w firmach działających na komercyjnym rynku; celem jest wzmocnienia samodzielności osób zależnych, podniesienie ich samooceny, redefinicji siebie jako osoby samodzielnej.

Trening, zarówno pod kątem merytorycznym, jak i praktycznym, prowadzony jest pod kontrolą specjalistów. Rola specjalisty-trenera polega również na obserwacji i wyciąganiu wniosków do dalszej analizy i edukacji tych osób.

Działania zastosowane w zaproponowanym rozwiązaniu mają na celu w jak największym stopniu przystosowanie osób biorących udział w treningu do samodzielnego funkcjonowania.

Nasz pomysł skierowany był szczególnie do kobiet, które głównie są opiekunami osób zależnych. To rozwiązanie ma pokazać, że można doprowadzić do względnej samodzielności osoby zależnej, a przez to uwolnić opiekunów od lęku o przyszłość podopiecznego.

Innowacyjny wymiar zaproponowanego przez nas rozwiązania przewidywał rekrutację osób niepełnosprawnych intelektualnie z różnych środowisk, nie tylko miasta Radomia, ale w głównej mierze z terenów gminnych, gdzie brak jest zupełnie tego typu rozwiązań. W dotychczasowej praktyce zastosowanie mają tzw. mieszkania treningowe lub mieszkania chronione, lecz odnoszą się one: po pierwsze do osób będących podopiecznymi DPS i innych ośrodków stałego pobytu, po drugie - nie łączą się z zapewnieniem praktyki zawodowej.

Nasze rozwiązanie odnosiło się do młodzieży pozostającej cały czas pod opieką rodziców lub opiekunów prawnych, przygotowując ich do samodzielności - na wypadek odejścia rodzica/opiekuna.

Kompleksowość przygotowania w ramach zastosowanego rozwiązania przybliża podjęcie aktywności zawodowej i społecznej, która jest naturalną konsekwencją życia. Baza zaproponowanego treningu to nauka zawodu + praca + dom („wyjście” do społeczeństwa, program nauki zawodu, praktyka zawodowa, otwarcie na nowe środowiska). Poza powyższymi propozycjami zaplanowaliśmy włączenie do programu animatora wolnego czasu. Rola tego specjalisty to nauka radzenia sobie z wolnym czasem pozostałym po wypełnieniu obowiązków zawodowych i domowych. Podstawą kwalifikacji do udziału w testowaniu zaproponowanego „Modelowego rozwiązania adaptacji do życia społeczno – zawodowego” były orzeczenia lekarskie, które posiada młodzież z dysfunkcjami intelektualnymi.

Zaproponowane rozwiązanie może być zastosowane w dowolnym czasie i miejscu. Opisana na wstępie problematyka występuje powszechnie. Dane statystyczne mówią o coraz większej liczbie osób z zaburzeniami intelektualnymi wymagających opieki stałej lub adaptacji środowiskowej. Ich możliwości normalnego funkcjonowania w społeczeństwie są dużym problemem zarówno dla instytucji w środowiskach miejskich i wiejskich, jak również rodziców lub opiekunów prawnych. Nie są znane ograniczenia natury prawnej lub organizacyjnej w zastosowaniu proponowanego rozwiązania.

3. POTRZEBY BENEFICJENTÓW PROPONOWANEGO ROZWIĄZANIA.

Problemem, którego rozwiązanie zaproponowaliśmy, jest troska rodziców lub opiekunów młodzieży z dysfunkcją intelektualną o ich przyszłość w wypadku starości lub śmierci rodziców. Kiedyś ten moment z pewnością nastąpi, dlatego tak ważne są działania prowadzące do usamodzielnienia się młodzieży z dysfunkcją intelektualną. Z problemem tym borykają się wszyscy wchodzący w życie dorosłe. Etap ten jest wyjątkowo trudny gdy dotyczy osób niepełnosprawnych, a szczególnie gdy dotyczy osób niepełnosprawnych intelektualnie. W takim wypadku uzasadnione jest szukanie rozwiązań pozwalających na wsparcie w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności np.: poprzez zaproponowany, w naszym rozwiązaniu szczególny rodzaj **Treningu Samodzielności**.

Źródłem wiedzy na temat potrzeb osób zależnych intelektualnie był kontakt z organizacjami skupiającymi te osoby oraz specjalistami w tym zakresie. Istnieje grupa osób, która z różnych przyczyn nie jest związana z organizacjami i instytucjami opieki. Rozwiązując problemy natury adaptacyjnej młodzieży z dysfunkcją intelektualną ułatwi się tym osobom w miarę normalne funkcjonowanie w społeczeństwie. Spowoduje to również podwyższenie samooceny i przywrócenie wiary w siebie tych osób. Zastosowanie naszego rozwiązania może również umożliwić osobom zależnym zaistnienie na rynku pracy. Ponadto rodzice lub opiekunowie osób zależnych uzyskają tak cenny, wolny dla siebie czas.

Jak zaznaczono powyżej proponowane przez nas rozwiązanie miało za zadanie wyjść naprzeciw potrzebom rodzin, w których są osoby z dysfunkcją intelektualną i ułatwić im funkcjonowanie w codziennym życiu społeczno-zawodowym - między innymi w tak trudnym momencie jakim jest odejście rodziców lub opiekunów. Jest to rodzaj działania zawczasu (profilaktyki) na wypadek nagłych zmian w życiu młodego człowieka. Próba życia bez opiekuna po to, aby w jak największym stopniu wyeliminować konieczność pomocy ze strony państwa.

4. GRUPA DOCELOWA PROPONOWANEJ INNOWACJI SPOŁECZNEJ.

Osoby, do których kierowane było proponowane rozwiązanie to młodzież z dysfunkcjami intelektualnymi w stopniu lekkim i umiarkowanym, w wieku powyżej 18 lat, oraz rodzice/opiekunowie tych osób – pomoc tym osobom to niejako pomoc całej rodzinie,

która dzięki udziałowi w proponowanej innowacji społecznej otrzymała możliwość skutecznego rozwiązania problemu jakim jest organizacja życia osoby niepełnosprawnej gdy zabraknie jej opiekuna. Z racji swojej niepełnosprawności osoby te posiadają ograniczenia w możliwości adaptacji w środowisku społeczno – zawodowym. W okresie dojrzewania znajdują się one pod opieką rodziców lub opiekunów. Po zakończeniu oficjalnego procesu edukacji, z chwilą wejścia w życie dorosłe, konieczne jest przysposobienie tych osób do samodzielności, choćby z tej racji, że kiedyś zabraknie opiekunów. Istotne jest to, aby osoby te nie musiały korzystać ze wsparcia państwa lub wymagały tego w minimalnym stopniu.

W proponowanym przez nas rozwiązaniu, młodzież uczestniczyła w kompleksowym treningu przygotowującym do życia społecznego i zawodowego. W testowaniu modelowego rozwiązania udział wzięło 9 osób. Dla młodzieży zaproponowane zostały zajęcia teoretyczne z przygotowania zawodowego i adaptacji do życia społecznego, pobyt w lokalu adaptacyjnym połączony z praktyką zawodową oraz praktyka zawodową w obiekcie odległym od stałego miejsca zamieszkania, natomiast dla rodziców/opiekunów zaproponowane zostały zajęcia z socjologiem. Zajęcia teoretyczne dla młodzieży prowadzone były dla całej grupy jednocześnie, natomiast podczas praktyki zawodowej i pobytu w lokalu adaptacyjnym młodzież została podzielona na mniejsze grupy; zajęcia dla rodziców/opiekunów to spotkania indywidualne ze specjalistą z przedmiotowej dziedziny. Celem świadczenia pomocy grupie młodzieży było ich przygotowanie do samodzielnego życia, natomiast celem wsparcia grupy rodziców /opiekunów była pomoc w rozwiązywaniu sytuacji problemowych związanych z nowym etapem życia rodziny po zakończeniu edukacji niepełnosprawnych dzieci oraz poprawa jakości życia osób uczestniczących w innowacji, ich rozwój i optymalizacja poczynań związanych z funkcjonowaniem rodziny.

5. OBSZARY OFEROWANEGO WSPARCIA.

Innowacja społeczna pod nazwą „Modelowe rozwiązanie do adaptacji do życia społeczno - zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów” obejmowało wsparciem zarówno osoby zależnej, jak i ich rodziców czy też opiekunów. Pomoc jednej grupie to jednocześnie pomoc drugiej; zaplanowane zajęcia dla dziecka i rodzica/opiekuna uzupełniały się, gdyż tylko jednoczesna pomoc obu grupom mogła

dać oczekiwane efekty projektu. W ramach projektu dążyliśmy do osiągnięcia celu jakim jest odciążenie opiekunów przez zagwarantowanie ich podopiecznym bezpiecznej przyszłości. Zajęcia dla rodziców/opiekunów obejmowały zasięgiem tematykę, która dała im podstawy by być dla dzieci oparciem, co jest przecież konieczne, gdy młody człowiek chce rozpocząć życie na własny rachunek.

WSPARCIE DLA RODZICÓW/OPIEKUNÓW

Indywidualne spotkania z socjologiem

Pojęcie i istota poradnictwa socjologicznego:

- To specyficzna praca profesjonalisty ukierunkowana na pomoc w rozwiązaniu sytuacji problemowych związanych z nowym etapem życia rodziny po zakończeniu edukacji niepełnosprawnych dzieci.
- Specjalista pracuje na rzecz opiekunów pomagając im w zmianie zwyczajowego sposobu myślenia, postaw, sposobu podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów tak, aby maksymalizować konstruktywne wykorzystanie własnego potencjału i minimalizować niesprzyjające warunki środowiskowe, co w efekcie ma prowadzić do wzrostu szansy na przezwycięzenie problemu.
- Podstawowym celem realizacji poradnictwa socjologicznego jest poprawa, jakości życia osób uczestniczących w projekcie, ich rozwój i optymalizacja poczynąń związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, rodzinnego, zawodowego, itp.
- Istotą porady/pomocy jest to, aby przez kontakt osobowy i rozmowę opiekun osoby zależnej mógł odzyskać lub uzyskać możliwość samodzielnego rozwiązywania

problemu, podjęcia właściwych decyzji, wprowadzenia ich w czyn, korygowania i unikania błędów.

**Specjalistyczne poradnictwo rodzinne dla opiekunów
rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi uczestniczących
w projekcie obejmuje:**

- diagnozowanie problemów rodzin, ich zasobów i barier poprzez indywidualny kontakt socjologa z opiekunem,
- udzielanie wsparcia.

WSPARCIE DLA OSÓB ZALEŻNYCH

Teoretyczne przygotowanie zawodowe

Pobyty w lokalu adaptacyjnym

Praktyczne przygotowanie zawodowe

Zamiejscowa praktyka zawodowa

Część przeznaczoną dla osób zależnych rozpoczynały zajęcia z teoretycznego przygotowania zawodowego. W ramach tego wsparcia podopieczni zostali zapoznani z tematyką (teorią) z trzech obszarów zawodowych: gastronomia, utrzymanie terenów zieleni i hotelarstwo. W ramach teoretycznego przygotowania odbyły się także zajęcia z bezpieczeństwa i higieny pracy oraz adaptacji do życia społecznego. Teoretyczne zajęcia miały na celu przygotowanie młodzieży do kolejnego etapu projektu – tj. do pobytu w lokalu adaptacyjnym połączonym z odbywaniem praktyk zawodowych.

Charakter zaproponowanego wsparcia wskazywał na konieczność zorganizowania pomieszczenia spełniającego wymogi normalnego życia codziennego. Trening miał się odbywać w przeznaczonym na ten cel typowym lokalu mieszkalnym z pełnym

wyposażeniem. Lokal został wynajęty na okres trwania praktyk adaptacyjnych (dwa miesiące) na wolnym rynku.

W lokalu adaptacyjnym, w dni robocze (pełne doby) każda grupa (3 grupy), wykonywała czynności dnia codziennego (czynności z zakresu zajęć domowych, higieny osobistej, edukacji i wypoczynku). Pobyt tam był uzupełniony praktykami zawodowymi, których tematyka odzwierciedlała zajęcia teoretyczne. Propozycja organizacji pobytu w lokalu:

I – grupa: rozpoczęcie zajęć praktycznych poniedziałek godz 11:00, zakończenie godz. 13.00, przejście do lokalu adaptacyjnego, pobyt do godz 10:00 we wtorek, czyli do wyjścia na drugi dzień praktyki

II – grupa: rozpoczęcie zajęć praktycznych wtorek godz. 11:00, zakończenie godz. 13.00, przejście do lokalu adaptacyjnego, pobyt do godz 10:00 w środę, czyli do wyjścia na drugi dzień praktyki

III – grupa: rozpoczęcie zajęć praktycznych środa godz. 11:00, zakończenie godz. 13.00, przejście do lokalu adaptacyjnego, pobyt do godz 10:00 w czwartek, czyli do wyjścia na drugi dzień praktyki

Dodatkowo w każdy piątek w lokalu adaptacyjnym odbywały się zajęcia integracyjne dla wszystkich uczestników.

Powyższy rozkład zajęć umożliwił zorganizowanie mieszkania i pracy dla większej grupy uczestników testowanej innowacji. Poza tym zaznacza się, iż mieszkanie w lokalu przeplatało się z praktykami zawodowymi, czyli tzw. „wyjściem do pracy i powrotem z pracy”.

W trakcie zajęć w lokalu adaptacyjnym dzień każdego uczestnika składał się z następujących zadań:

- dotarcia do miejsca pracy i odbycia tam praktyki,
- po zakończeniu praktyki dotarcie do lokalu adaptacyjnego, w którym podopieczny spędzał czas wypełniony zwykłymi czynnościami dnia codziennego; w czasie wolnym omawiane były ze specjalistą problemy występujące w czasie praktyk i pobytu w lokalu adaptacyjnym oraz sposoby ich rozwiązania,

- przygotowanie do snu i sen,
- następnego dnia czynności poranne, czynności domowe i wyjście na praktyki zawodowe;
- po zakończeniu praktyk powrót do domu rodzinnego.

W lokalu adaptacyjnym każdy z uczestników testu spędzał pełną dobę. **Lokal był zaopatrzone w artykuły spożywcze, higieniczne, sprzęt porządkowy, chemię gospodarczą, gry rozwojowe, sprzęt audiowizualny i artykuły biurowe.**

Ze względów bezpieczeństwa grupa nie była pozbawiona opieki - **przez cały okres przebywania grupy w lokalu obecny był asystent.**

W takim zestawieniu zadań otrzymujemy następujące korzyści – uczestnik projektu uczył się funkcjonować w zaproponowanym obszarze zawodowym i to życie zawodowe uczył się jednocześnie łączyć z życiem domowym – w konsekwencji podniesione zostało jego poczucie wartości, co z kolei przekłada się na chęć wykonywania w przyszłości czynności zawodowych i podjęcie prób samodzielnego zamieszkania.

Etapem kończącym zaproponowane rozwiązanie było zorganizowanie dla całej grupy osób zależnych praktyk zawodowych, w okresie letnim, w firmie prowadzącej działalność rekreacyjno – wypoczynkową (tj. w ośrodkach wczasowych, w charakterze odpowiadającym wcześniejszym praktykom). Podczas praktyk wyjazdowych uczestnicy projektu mieli możliwość sprawdzenia umiejętności zawodowych połączonych z samodzielnym pobytem poza stałym miejscem zamieszkania. Wyjazd ten był niejako zwieńczeniem i podsumowaniem przygotowania teoretycznego, praktycznego i zdobycia umiejętności społecznych. **Wyjazd do odległego od stałego miejsca zamieszkania był sprawdzianem własnych możliwości osoby zależnej.**

W celu realizacji powyższych zadań należało zorganizować pracę w trzech obszarach:

MIEJSCE I LOKALIZACJA USŁUG + ZATRUDNIENIE + DOKUMENTY

MIEJSCE I LOKALIZACJA USŁUG

- wytypowanie lokalu adaptacyjnego
- organizacja miejsca przeprowadzania zajęć teoretycznych dla osób zależnych (wraz z usługą cateringu)
- wytypowanie miejsca odbywania praktyk zawodowych – miejscowych
- wytypowanie miejsca odbywania praktyk zawodowych – pozamiejscowych

ZATRUDNIENIE

- zatrudnienie do realizacji zadań osób z właściwymi kwalifikacjami zawodowymi i doświadczeniem w pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie

DOKUMENTACJA

- opracowanie wzorów dokumentów, które będą wypełniane podczas testowania innowacji społecznej
- opracowanie skryptów z opisem realizacji zaplanowanych zajęć
- umowy z podwykonawcami
- pozostałe dokumenty, które są niezbędne z formalnego punktu widzenia, np. polisa ubezpieczeniowa uczestników

Umiejętne połączenie zadań z powyższych obszarów umożliwi właściwe przygotowanie bazy do testowania zaproponowanej innowacji społecznej, co w konsekwencji pozwoli osiągnąć zamierzone cele, tj. wesprzeć osoby zależne i ich rodziców/opiekunów w próbach podjęcia życiowej samodzielności osób niepełnosprawnych intelektualnie.

6. REKRUTACJA UCZESTNIKÓW.

W obszarze grupy wsparcia przeprowadzona została się rekrutacja 9 rodzin, z pełnoletnimi podopiecznymi z dysfunkcją intelektualną. Przewidywano rekrutację młodzieży - osób niepełnosprawnych intelektualnie z różnych środowisk, nie tylko miasta Radomia, ale w głównej mierze z terenów gminnych, gdzie brak jest zupełnie tego typu rozwiązań. Nasze rozwiązanie odnosiło się do młodzieży, która zakończyła proces edukacji szkolnej, jednak pomimo tego nadal pozostaje pod opieką rodziców lub opiekunów prawnych. W procesie rekrutacji konieczny był kontakt z instytucjami dysponującymi informacjami o osobach wymagających wsparcia – zatem podczas rekrutacji współpracowaliśmy z organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby niepełnosprawne; korzystaliśmy także z prywatnych kontaktów w przedmiotowym zakresie.

W ramach rekrutacji kandydaci otrzymali formularz rekrutacyjny zawierający dane administracyjne oraz oświadczenie o ochronie danych osobowych (wzory dokumentów do uzupełniania znajdują się w SKRYPCIE).

7. REKRUTACJA PERSONELU.

Na rekrutację personelu wyznaczono czas 1 miesiąca. Informacje o naborze do kadry merytorycznej biorącej udział w testowanej innowacji społecznej zostały przekazane do jednostek dysponujących danymi specjalistów – Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Radomiu. W przeciągu miesiąca zapoznaliśmy się z CV specjalistów oraz ich dokumentami poświadczającymi kwalifikacje, oraz podpisaliśmy właściwe umowy. Pod uwagę braliśmy zapotrzebowanie na specjalistów do każdego modułu – należało zatem zapewnić socjologa do prowadzenia indywidualnych spotkań z rodzicami/opiekunami osób zależnych, jak również specjalistów od zajęć merytorycznych z zakresu psychoedukacji, zajęć manualnych, bezpieczeństwa i higieny pracy, adaptacji do życia społecznego oraz specjalistów sprawujących opiekę nad podopiecznymi podczas ich pobytu w lokalu adaptacyjnym i na zamiejscowej praktyce zawodowej. Ponadto na zajęciach była wymagana obecność asystenta; (niezbędnym było aby on także miał odpowiednie wykształcenie kwalifikujące go do pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie).

Grupa specjalistów powinna posiadać kwalifikacje i doświadczenie w następujących obszarach:

- oligofrenopedagogika
- bezpieczeństwo i higiena pracy
- animacja wolnego czasu
- socjologia
- psychoedukacja
- adaptacja do życia społecznego
- technologia żywności i dietetyka
- ogrodnictwo i utrzymanie terenów zieleni
- hotelarstwo
- praca z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie

W przeciągu wyznaczonego 1 miesiąca zostały także przygotowane i podpisane umowy ze specjalistami do prowadzenia zajęć w następującym wymiarze godzin:

- zajęcia manualne – łącznie 60 godzin/1 miesiąc (w tym specjaliści z zakresu technologii żywności i dietetyki, ogrodnictwa i utrzymania terenów zieleni oraz hotelarstwa)
- bezpieczeństwa i higieny pracy – 30 godzin/1 miesiąc
- adaptacji od życia społecznego, psychoedukacji – 30 godzin/1 miesiąc
- socjologii – 64 godziny (spotkania indywidualne z rodzicami/opiekunami – podejście elastyczne do organizacji spotkań ze specjalistą)

8. RYZYKO W PROJEKCIE I SPOSOBY JEGO ELIMINOWANIA.

Utrudnieniem w realizacji zaproponowanego rozwiązania mogą być trudności w znalezieniu odpowiedniego mieszkania - rozwiązaniem będzie wynajęcie, na okres realizacji projektu w pełni wyposażonego mieszkania, na wolnym rynku.

Mogą wystąpić trudności w rekrutacji uczestników, ponieważ nie wszystkie rodziny w których znajdują się osoby z dysfunkcją intelektualną są zainteresowane udziałem w projektach z obawy na utratę bieżących świadczeń. Aby temu zapobiec w trakcie realizacji projektu przeprowadzane będą zajęcia z socjologiem, który przybliży potrzebę zastosowania zaproponowanego rozwiązania dla dobra podopiecznych w przyszłości. Ponadto rekrutacja odbywa się również na terenach gminnych, gdzie występuje dużo większy problem społeczno - zawodowy tych osób.

9. ZAKRES ZADAŃ PERSONELU.

**Obowiązki osób zatrudnionych do wykonania zadań
określonych w poszczególnych modułach:**

Moduł I - działania przygotowawczo – organizacyjne

W ramach tego bloku osoba odpowiedzialna za dokumentację miała za zadanie opracować dokumenty, które będą wykorzystywane podczas testowania innowacji społecznej: wzór deklaracji uczestnictwa wraz z oświadczeniem o ochronie danych osobowych, wzór dzienników uczestnictwa w zajęciach teoretycznych oraz praktycznych. Należało również przeprowadzić rekrutację osób mających brać udział w testowaniu innowacji. Kolejnym obowiązkiem było opracowanie skryptu zawierającego założenia i cele poszczególnych zajęć (opracowanie pn. „SKRYPT” jest odrębnym dokumentem, przedmiotowy poradnik nie zawiera tego elementu). Ponadto należało zapoznać się z dokumentami kwalifikacyjnymi kadry, która będzie zatrudniona w ramach testowania innowacji; należało opracować umowy z osobami zatrudnionymi, jak również nadzorować związane z tym kwestie kadrowe. Kolejnym zadaniem było wytypowanie właściwego lokalu do przeprowadzenia zajęć w ramach modułu IV, tj. pobytu osób zależnych w lokalu adaptacyjnym. Również w ramach tego zakresu zawierało się opracowanie właściwej umowy cywilno-prawnej z właścicielem mieszkania. W ramach działań obowiązkiem osoby odpowiedzialnej było także wytypowanie miejsc praktyk zawodowych – zarówno miejscowych, jak i zamiejscowej (podobnie jak wyżej należy zadbać o kwestie cywilno-prawne). Ponadto do obowiązków wyznaczonej osoby należała kontrola wydatków związanych z organizacją wyjazdu na praktykę zamiejscową (np. zakup biletów), zakupem środków czystości, artykułów spożywczych i artykułów przeznaczonych do wykorzystania podczas spotkań integracyjnych. Dodatkowo należało zapoznać się z ofertami firm ubezpieczeniowych oraz wytypować najwłaściwsze miejsce organizacji zajęć teoretycznych wraz z cateringiem.

Moduł II – sesje z rodzicami/opiekunami osób zależnych (zaplanowano 64 h)

Zadaniem specjalisty socjologa było opracowanie harmonogramu spotkań z rodzicami/opiekunami osób zależnych, odbycie z nimi spotkań indywidualnych, podczas których omawiane były wskazane tematy z zakresu socjologii. Specjalista wypełniał karty indywidualnego wsparcia i sporządzał opracowanie opisujące zakres obowiązków socjologa

(przedstawił cele spotkań, opisał zastosowane metody pracy, przedstawił zakres tematów, które były poruszane podczas spotkań z rodzicami/opiekunami osób zależnych).

Moduł III – teoretyczne przygotowanie zawodowe

Zatrudnieni byli specjaliści z zakresu zajęć manualnych w 3 dziedzinach: 20 h gastronomia, 20 h hotelarstwo, 20 h utrzymanie terenów zieleni; 30 h adaptacja do życia społecznego i 30 h bezpieczeństwo i higiena pracy. W ramach zajęć prowadzący realizował zadania wskazane w „Skrypcie...” oraz wypełniał dzienniki zajęć. Podczas wszystkich zajęć wymagana była obecność asystenta; do jego zadań, oprócz organizacji pracy oraz wspierania prowadzącego zajęcia w realizacji materiału, należało także wykonywanie fotografii.

Moduł IV moduł - zajęcia w lokalu adaptacyjnym oraz praktyczne przygotowanie zawodowe

Specjaliści, którzy brali udział w realizacji modułu dotyczącego teoretycznego przygotowania zawodowego brali udział w realizacji pobytu młodzieży w lokalu adaptacyjnym. Podczas wspólnego mieszkania w lokalu omawiali, i w miarę możliwości trenowali, wiedzę zdobytą podczas zajęć teoretycznych. Zatem specjaliści z zakresu gastronomii, utrzymania terenów zieleni, hotelarstwa, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz adaptacji do życia społecznego towarzyszyli młodzieży podczas pobytu w warunkach „domowych”; specjaliści zapoznali młodzież z typowymi czynnościami domowymi (pranie, sprzątanie, porządek w domu, higiena osobista), uczyli ich właściwego gospodarowania czasem wolnym, prowadzili rozmowy, rozwiązywali konflikty w grupie, pomagali rozwiązać problemy zawodowe. Ponadto uczyli podopiecznych organizacji dnia tak, by osoby zależne świadomie podchodzili do tematu połączenia życia zawodowego (praktyki) z samodzielnym prowadzeniem domu. Nie bez znaczenia była również nauka życia w grupie i umiejętność podziału obowiązków, gdy dom prowadzi się wspólnie z innymi osobami. Wsparciem dla specjalistów była obecność asystenta, który brał czynny udział w wyżej wymienionych działaniach. Podczas realizacji zadań modułu specjaliści oraz asystenci wypełniali dziennik pobytu w lokalu adaptacyjnym (był on jednocześnie listą obecności osób zatrudnionych).

W ramach przedmiotowego modułu obowiązki spoczywały również na **opiekunach praktyk**, z którymi podpisano umowy. Opiekun praktyk miał obowiązek zapoznać się z zakresem tematów przedstawionych na zajęciach teoretycznych, i w oparciu o te informacje organizować pracę dla praktykantów w ramach właściwej sobie branży. W trakcie odbywania praktyki wypełniał dziennik praktyk zawodowych (miejscowych); dokument ten był jednocześnie dowodem realizacji zadania (zawierał tematy i terminy podjętych prac, podpisy opiekuna praktyki).

V moduł - wyjazd na praktykę zamiejscową

W ramach testowanej innowacji społecznej zaplanowano zatrudnienie 2 opiekunów na czas wyjazdu na zamiejscową praktykę zawodową – po 1 opiekunie na każdą z grup. Opiekun przebywał z podopiecznymi przez 14 dni praktyki. Obowiązkiem opiekuna była opieka podczas przejazdu na praktykę i podczas powrotu, obecność podczas wykonywania zadań z praktyki zawodowej – czyli całodobowa opieka. Opiekun służy wsparciem, pomagał w rozwiązywaniu konfliktów w grupie, odpowiadał za kontakt z opiekunem praktyki; wypełniał również Dziennik praktyki zawodowej zamiejscowej – dziennik był jednocześnie dokumentem ewidencji czasu pracy osoby zatrudnionej.

10. HARMONOGRAM PRAC; PODZIAŁ NA JEDNOSTKI MODUŁOWE.

Zaproponowana przez nas innowacja społeczna została podzielona na 5 modułów – tzn. odrębnych działań, które następują kolejno po sobie i są wzajemnie się uzupełniały. Zatem moduł obejmujący zajęcia dla osób zależnych rozpoczynał **cykl zajęć teoretycznych** (zawodowych i społecznych), następnie był moduł praktyczny, w trakcie którego podopieczni wykorzystali **zdobytą wcześniej wiedzę i umiejętności społeczne**, natomiast ostatni moduł to był **sprawdzian samodzielności**, czyli przećwiczenie zdobytej wiedzy i umiejętności z dala od domu rodzinnego. Całość była uzupełniona o moduł zajęć z socjologiem przeznaczonych dla rodziców/opiekunów – jako działanie kompleksowo wpływające na funkcjonowanie rodziny.

Prezentacja poszczególnych modułów:

Moduł I:

Działania przygotowawczo – organizacyjne

Czas trwania: 1 miesiąc

Zakres działań:

- *rekrutacja uczestników oraz personelu do testowanej innowacji,
- *wytypowanie miejsc praktyki zawodowej miejscowej i zamiejscowej,
 - *wyszukanie lokalu adaptacyjnego,
 - *zakup środków czystości do lokalu,
- *zaplanowanie wydatków związanych z wyżywieniem i organizacją spotkań integracyjnych,
- *organizacja miejsca do przeprowadzenia zajęć teoretycznych (zapewnienie cateringu na czas trwania zajęć),
- *podpisanie umów z personelem oraz podwykonawcami,
- *organizacja dokumentacji związanej z testowaną innowacją.

MODUŁ II:

Sesje rodziców/opiekunów osób zależnych

z socjologiem.

Czas trwania: 1 miesiąc

Zakres działań:

- *indywidualne spotkania ze specjalistą z zakresu socjologii

MODUŁ III:

Teoretyczne przygotowanie zawodowe :

Czas trwania: 2 miesiące

Zakres działań:

- *Zajęcia ze specjalistą z zakresu zajęć manualnych -
obszar: **gastronomia**
- *Zajęcia ze specjalistą z zakresu zajęć manualnych -
obszar: **hotelarstwo**
- *Zajęcia ze specjalistą z zakresu zajęć manualnych -
obszar: **utrzymanie terenów zieleni**
- *Zajęcia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy
- *Zajęcia z zakresu adaptacji do życia społecznego

MODUŁ IV:

Zajęcia praktyczne:

Czas trwania: 1 miesiąc

Zakres działań:

- *Pobyt w lokalu adaptacyjnym
- *Miejscowa praktyka zawodowa

MODUŁ V:

Czas trwania: 1 miesiąc (2 grupy po 14 dni)

***Zamiejscowa praktyka zawodowa**

Harmonogram testowania innowacji – zgodnie z umową nr ZS-II.042.1.6.2.2018 przedstawia się następująco:

Termin realizacji zadań	Realizowane zadania
I miesiąc – luty 2018 Moduł I Moduł II	Realizacja zadania w zakresie I modułu: <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekrutacja uczestników. 2. Wyszukanie i wynajęcie lokalu adaptacyjnego. 3. Wyszukanie miejsc praktyki zawodowej dla uczestników i podpisanie umów. 4. Wyszukanie specjalistów do prowadzenia zajęć i podpisanie umów. 5. Zakup środków czystości na potrzeby pobytu w lokalu adaptacyjnym. 6. Wydatki związane z wyżywieniem podczas pobytu w lokalu adaptacyjnym. 7. Wydatki związane z organizacją spotkań integracyjnych w obrębie grupy. 8. Opracowanie dokumentacji. 9. Opracowanie skryptu dotyczącego zajęć prowadzonych w ramach testowanej innowacji.

	<p>10. Ubezpieczenie uczestników zajęć.</p> <p>11. Wynajęcie sali do teoretycznego przygotowania do zawodu.</p> <p>Realizacja zadania w zakresie II modułu:</p> <p>12. Zajęcia z socjologiem (64h) indywidualne spotkania rodziców/opiekunów osób zależnych ze specjalistą</p>
<p>II miesiąc – marzec 2018</p> <p>Moduł III</p>	<p>Realizacja zadania w zakresie III modułu: Teoretyczne przygotowanie zawodowe</p> <p>1. Zajęcia manualne ze specjalistami z 3 obszarów – gastronomia, hotelarstwo, utrzymanie terenów zieleni (po 20 h, łącznie 60 h zajęć)</p> <p>2. Zajęcia z pkt 1 z udziałem asystenta (60 h)</p>
<p>III miesiąc – kwiecień 2018</p> <p>Moduł III</p>	<p>Realizacja zadania w zakresie III modułu: Teoretyczne przygotowanie zawodowe</p> <p>1. Zajęcia ze specjalistą – bezpieczeństwo i higiena pracy (30 h)</p> <p>2. Zajęcia z pkt 1 udziałem asystenta (30 h)</p> <p>2. Zajęcia ze specjalistą – adaptacja do życia społecznego (30 h)</p> <p>3. Zajęcia z pkt 3 udziałem asystenta (30 h)</p>
<p>IV miesiąc – maj 2018</p> <p>Moduł IV</p>	<p>Realizacja zadania w zakresie IV modułu: Pobyt w lokalu adaptacyjnym oraz praktyki miejscowe</p> <p>1. Pobyt w lokalu adaptacyjnym udział specjalistów (136 h na 2 miesiące, maj-czerwiec)</p> <p>2. Pobyt w lokalu adaptacyjnym – udział asystenta</p> <p>3. Praktyka zawodowa w 3 obszarach – praktyka miejscowa</p>
<p>V miesiąc – czerwiec 2018</p> <p>Moduł IV</p>	<p>Realizacja zadania w zakresie IV modułu: Pobyt w lokalu adaptacyjnym oraz praktyki miejscowe</p> <p>1. Pobyt w lokalu adaptacyjnym udział specjalisty trenera</p> <p>2. Pobyt w lokalu adaptacyjnym – udział asystenta</p> <p>3. Praktyka zawodowa w 3 obszarach – praktyka miejscowa</p>

VI miesiąc –

lipiec 2018

Moduł V

Realizacja zadania w zakresie V modułu: Praktyka zamiejscowa

1. Zakwaterowanie z wyżywieniem dla uczestników I i II grupy.
2. Zakupy związane z transportem I i II grupy na praktykę zamiejscową (bilety kolejowe, transport lokalny).
3. Realizacja płatności dla podmiotów za praktyczną naukę zawodu (zamiejscowa).
4. Zakwaterowanie z wyżywieniem dla opiekuna I grupy.
5. Zakupy związane z przejazdami opiekuna I grupy.
6. Zakwaterowanie z wyżywieniem dla opiekuna II grupy.
7. Zakupy związane z przejazdami opiekuna II grupy.
8. Wynagrodzenie dla 2 opiekunów grupy I i II.
9. Opracowanie wniosków.
10. Opracowanie broszury dotyczącej proponowanej innowacji społecznej.
11. Wydruk broszury w ilości 50 sztuk.

11. CELE I TEMATYKA ZAJĘĆ ORAZ WSKAŹNIKI.

(Wskaźniki realizacji zadania projektowego i sposób jego weryfikowania).

Zadania realizowane w ramach modułu I m.in. rekrutacja, zatrudnienie, polisy ubezpieczeniowe, miejsce prowadzenia zajęć teoretycznych wraz z organizacją wyżywienia, miejsce prowadzenia praktyk zawodowych miejscowych i zamiejscowych, zakupy realizowane były w ramach określonych zadań weryfikowane na podstawie podpisanych umów oraz przedstawionych faktur.

Zajęcia organizowane w ramach II modułu

Socjolog prowadzący indywidualne poradnictwo powinien słuchać i obserwować opiekuna osoby zależnej, a następnie dokonać wyboru metody stosownie do jego potrzeb. Ma być wsparciem opiekuna i wspomóc go w samodzielnym dochodzeniu do rozwiązań.

Cele i zakładane efekty

Skorzystanie z poradnictwa socjologicznego dla opiekunów uczestników projektu umożliwi:

1. Poprawę funkcjonowania społecznego rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi w jej środowisku zamieszkania poprzez:

- prawidłową komunikację interpersonalną;
- właściwą współpracę instytucjami wspierającymi rodzinę z dziećmi niepełnosprawnymi;
- korzystanie ze wsparcia innych specjalistów;
- radzenie sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych w środowisku lokalnym;
- świadome korzystanie z zasobów i infrastruktury środowiska lokalnego.

2. Poprawę stosunków wewnątrzrodzinnych (relacji i umiejętności prospołecznych w układach małżeńskich i rodzinnych) poprzez:

- właściwą komunikację w rodzinie - umiejętność komunikowania się zgodnie z rolą w rodzinie;
- konstruktywne rozwiązywanie konfliktów małżeńskich i rodzinnych;
- umiejętność ujawniania problemów pomiędzy stronami konfliktu;
- umiejętność wypracowywania zgody pomiędzy stronami konfliktu;
- uzyskanie zgody i wspólnoty celów członków rodziny,
- umiejętność reagowania w sytuacji wystąpienia przemocy,
- korzystanie ze specjalistycznego wsparcia lub terapii;
- satysfakcję z pełnienia roli rodzica.

3. Rezultaty specjalistycznego poradnictwa socjologicznego będą widoczne w formie przywrócenia lub nabycia przez opiekuna:

Projekt „Chcemy pracować – innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób zależnych” (nr umowy: POWER.04.01.00-00-1062/15) współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego IV Oś Priorytetowa Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 4.1: Innowacje społeczne.

- motywacji do zmiany; zmianach zachodzących w środowisku życia osób szukających pomocy;
- umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów;
- umiejętności samodzielnego wykonywania zadań i korygowania swojego zachowania;
- stosowania nowych umiejętności prospołecznych.

4. Obszary poradnictwa/ tematyka spotkań:

- Poradnictwo bez oporu – kontakt i kontrakt.
- Sprawiedliwość naprawcza w rodzinie.
- Komunikacja niewerbalna i werbalna (komunikat typu JA).
- Rodzina jako system (Teoria systemowa rodziny).
- Role rodzinne i pozarodzinne.
- Konflikt jako sytuacji trudna – specyfika, rodzaje, sposoby rozwiązywania.
- Socjalizacja i wychowanie.
- Przyczyny braku aktywności społeczno-rodzinnej.
- Innowacyjne formy wzajemnego wsparcia społecznego.
- Zasoby i możliwości rodziny w sytuacjach kryzysu.

Wskaźniki realizacji zadania projektowego i sposób jego weryfikowania

Lp.	Wskaźnik	Weryfikowany na podstawie
1.	Otwartość, zdolność i wola komunikowania ze specjalistą	Listy obecności, indywidualne karty spotkań ze specjalistą
2.	Zdolność korzystania ze wsparcia specjalistycznego	Listy obecności na spotkaniach ze specjalistami
3.	Umiejętność wskazania obszarów własnych nieadekwatnych zachowań	Indywidualne karty spotkań ze specjalistą
4.	Umiejętność korygowania własnych zachowań	Indywidualne karty spotkań ze specjalistą
5.	Umiejętność dostrzegania zasobów rodziny i własnych i wskazanie możliwości ich wykorzystania do poprawy dobrostanu.	Indywidualne karty spotkań ze specjalistą

Zajęcia organizowane w ramach III modułu

Cykl zajęć teoretycznych miał na celu przygotować uczestników do praktyki zawodowej oraz poszerzyć ich wiedzę w danym zakresie, co z kolei przyczyni się do zwiększenia szans na rynku pracy.

Czas trwania i organizacja zajęć: Czas przewidziany na zajęcia podzielono na 45 minutowe bloki; po każdym następuje 15 minutowa przerwa. Podczas spotkań zachowano elastyczny czas w realizacji zajęć teoretycznych co wynikało z potrzeb i możliwości uczestników oraz specyfiki prowadzonych zajęć. W trakcie każdego spotkania organizowano dłuższą przerwę, którą przeznaczona była na spożycie posiłku dostarczonego przez firmę cateringową. Przez cały czas trwania zajęć dostępny był serwis kawowy.

Zajęcia manualne obejmujące zakresem gastronomię, hotelarstwo i utrzymanie terenów zieleni

Ogólnym celem zajęć teoretycznych z powyższego obszaru było zapoznanie uczestników z zakresem prac wykonywanych w branży gastronomicznej, hotelarskiej i w ramach utrzymania terenów zieleni. Uczestnik powinien swobodnie posługiwać się nowymi pojęciami z dziedziny gastronomii, hotelarstwa i utrzymania terenów zieleni. Powinien umiejętnie wyciągać wnioski na podstawie poznanych faktów oraz powinien ćwiczyć współpracę w grupie.

Cele ogólne zajęć teoretycznych z obszaru zawodowego – uczestnik:

- poznaje podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w **zakładzie gastronomicznym**; zasady organizacji pracy w zakładach gastronomicznych, podstawowe wyposażenie zakładu gastronomicznego; poznaje cele ważenia i mierzenia artykułów spożywczych oraz jednostki masy i objętości;
- zapoznaje się z podziałem **obiektów hotelarskich**, zakresem działalności i standardem usług świadczonych w danych obiektach; zapoznaje się z wizerunkiem pracownika pomocniczego obsługi hotelowej i z pionem pobytowym w obiektach hotelarskich, poznaje propozycje organizacji czasu wolnego dla gości;

- zapoznaje się z ogólnym zakresem prac pomocniczych wykonywanych w otoczeniu hotelu, poznaje warunki jakie należy spełnić, aby **utrzymać zieleni hotelową** w dobrej kondycji, zapoznaje się z pracami ogrodniczymi i ze sprzętem ogrodniczym (funkcje, bezpieczeństwo obsługi), zapoznaje się z działalnością proekologiczną zakładu hotelarskiego.

Zajęcia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy

Ogólnym celem zajęć teoretycznych z zakresu bhp było zapoznanie uczestników testowanej innowacji z zasadami jakie należy stosować podczas pracy na danych stanowiskach w trzech omawianych obszarach zawodowych.

Cele szczegółowe: uczestnik testowanej innowacji po zajęciach teoretycznych z omawianego zakresu:

- rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,
- określa podstawowe prawa i obowiązki zarówno pracownika, jak i pracodawcy w zakresie bhp
- wie jakie zastosować środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych
- zna podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach na stanowiskach pracy
- zna zasady bhp obowiązujące na poszczególnych stanowiskach pracy w obszarze gastronomii, ogrodnictwa i prac porządkowych

Zajęcia z zakresu adaptacji do życia społecznego

Zajęcia prowadzone metodą warsztatową z uwzględnieniem specyficznych potrzeb uczestników projektu np. zdolność logicznego myślenia, zmęczenia, wyobraźni itp. Zajęcia integrują grupę, zachęcają do aktywności, budzą emocje.

Ogólnym celem zajęć był trening zachowań interpersonalnych, co pozwoliło na niwelowanie barier w kontaktach z innymi ludźmi, przekraczanie własnych ograniczeń, budowanie postaw otwartości, wdrażanie do pozytywnego myślenia o sobie i sposobach radzenia sobie w sytuacjach stresowych.

**Zajęcia z adaptacji do życia społecznego o następującej tematyce
(każdy temat zakończony ćwiczeniami):**

1. Komunikacje interpersonalne.
2. Umiejętności interpersonalne – przekazywanie podstawowej wiedzy dotyczącej umiejętności interpersonalnych.
3. Kluczowe umiejętności interpersonalne.
4. Odkrywanie własnych umiejętności i możliwości.
5. Szanse i zagrożenia wynikające z podjęcia zatrudnienia.

W czasie spotkań, podczas których omawiana jest teoria, należało wypełnić „Dziennik zajęć teoretycznych”.

Wskaźniki realizacji zadania projektowego i sposób jego weryfikowania

Lp.	Wskaźnik	Weryfikowany na podstawie
1.	Przedstawienie tematyki w ramach zajęć teoretycznych	Dziennik zajęć, skrypt opisujący realizację zajęć
2.	Wiedza uczestników z zakresu zajęć teoretycznych	Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”, skrypt opisujący realizację zajęć

Zajęcia organizowane w ramach IV modułu

Trening samodzielności (adaptacja do życia społeczno-zawodowego) odbywał się w przeznaczonym na ten cel typowym lokalu mieszkalnym z pełnym wyposażeniem. Lokal został wynajęty na okres trwania praktyk adaptacyjnych (dwa miesiące) na wolnym rynku. W ramach modułu **pobyt w lokalu adaptacyjnym** był połączony z **miejscowymi praktykami zawodowymi**, które miały zweryfikować wiedzę zdobyta podczas zajęć teoretycznych prowadzonych w ramach modułu III.

Podczas pobytu w lokalu adaptacyjnym specjalista/asystent był zobowiązany wypełniać „Dziennik zajęć – pobyt w lokalu adaptacyjnym”, który oprócz opisu zajęć był jednocześnie kartą ewidencji czasu pracy osób zatrudnionych w ramach testowania innowacji.

Podczas realizacji miejscowej praktyki zawodowej opiekunowie praktyk (przedsiębiorcy organizujący praktyki w swoich zakładach) byli zobowiązani do wypełnienia „Dziennika praktyk zawodowych – praktyka miejscowa”, który zawierał opis czynności wykonywanych podczas praktyk i wskazywał na terminy organizacji zajęć z danym pracodawcą.

Ogólne cele pobytu w lokalu adaptacyjnym:

- lokal adaptacyjny to miejsce, w którym uczestnik w formie czasowego treningu, **uczy się samodzielności** w zakresie codziennych czynności i odpowiedzialności za zaspokajanie swoich osobistych potrzeb. Podstawą będą zasady racjonalnego postępowania w życiu społecznym i zawodowym, w tym wprowadzenie elementów edukacji ekologicznej jako istotny aspekt ogólnego rozwoju człowieka w obliczu zagrożeń środowiska.
- lokal to **miejsce edukacji społeczno – zawodowej** oraz organizacji wolnego czasu.
- lokal to **miejsce nauki wzajemnego wsparcia w obrębie grupy** uczestników testowanej innowacji społecznej.

Ogólne cele odbywania miejscowych praktyk zawodowych:

- wykorzystanie wiedzy zdobytej podczas zajęć teoretycznych
- zdobywanie praktycznych umiejętności zawodowych

Wskaźniki realizacji zadania projektowego i sposób jego weryfikowania

Lp.	Wskaźnik	Weryfikowany na podstawie
1.	Umiejętności zawodowe praktykantów	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
2.	Stopień zrozumienia poleceń przez uczestników	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
3.	Umiejętność wykorzystania uprzednio zdobytej wiedzy	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
4.	Stopień wdrożenia uczestników w zakres prac zawodowych	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
5.	Zdolność do funkcjonowania w otoczeniu z dala od rodziny (zachowania społeczne)	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”,
6.	Umiejętność racjonalnego gospodarowania wolnym czasem przez uczestników	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”,

Zaprezentowana organizacja pracy-mieszkania pozwoliła uczestnikom testowanej innowacji przećwiczyć rytm standardowego dnia. W myśl tego pomysłu uczestnik powinien nauczyć się dyscypliny przy podejmowaniu zajęć zawodowych oraz organizacji czasu potrzebnego do przybycia na zajęcia i czynności z tym związanych.

W lokalu adaptacyjnym, przez okres pięciu kolejnych dni (pełne doby) każda grupa (3 grupy), będzie wykonywała **czynności dnia codziennego** (czynności z zakresu zajęć domowych, higieny osobistej, edukacji i wypoczynku). Z lokalu adaptacyjnego uczestnicy uczęszczali na zajęcia praktyczne w wybranym miejscu – obszar praktyk: gastronomia, hotelarstwo, utrzymanie terenów zieleni. Lokal adaptacyjny był regularnie i na bieżąco

zaopatrywany w artykuły spożywcze, higieniczne, sprzęt porządkowy, chemię gospodarczą, gry rozwojowe, sprzęt audiowizualny i artykuły biurowe.

Proponowany został następujący schemat organizacji pobytu:

I grupa - rozpoczynała zajęcia w miejscu praktyki zawodowej w poniedziałek godz. 11:00 (godzina była do uzgodnienia z organizatorem praktyk), po praktyce przejście do lokalu adaptacyjnego, organizacja czasu w lokalu, nocleg w lokalu, zakończenie doby we wtorek w godzinach porannych jako wyjście na drugi dzień praktyki zawodowej.

II grupa - rozpoczynała zajęcia w miejscu praktyki zawodowej we wtorek godz. 11:00 (godzina do uzgodnienia z organizatorem praktyk), po praktyce przejście do lokalu adaptacyjnego, organizacja czasu w lokalu, nocleg w lokalu, zakończenie doby w środę w godzinach porannych jako wyjście na drugi dzień praktyki zawodowej.

III grupa - rozpoczynała zajęcia w miejscu praktyki zawodowej w środę godz. 11:00 (godzina do uzgodnienia z organizatorem praktyk), po praktyce przejście do lokalu adaptacyjnego, organizacja czasu w lokalu, nocleg w lokalu, zakończenie doby w czwartek w godzinach porannych jako wyjście na drugi dzień praktyki zawodowej.

W każdy piątek w lokalu adaptacyjnym będą się odbywały zajęcia integracyjne dla wszystkich uczestników testowanej innowacji.

W trakcie zajęć w lokalu adaptacyjnym dzień każdego uczestnika składał się z następujących zadań:

- dotarcie do miejsca pracy i odbycie tam praktyki
- po zakończeniu praktyki dotarcie do lokalu adaptacyjnego, w którym podopieczny spędzi czas wypełniony zwykłymi czynnościami dnia codziennego (pranie, sprzątanie, gotowanie, planowanie wydatków, zakupy artykułów spożywczych – jako trening samodzielności)
- w czasie wolnym omawiane były ze specjalistą problemy występujące w czasie praktyk i pobytu w lokalu adaptacyjnym oraz sposoby ich rozwiązania

- gry i zabawy zorganizowane dla grupy na czas wolny, zajęcia indywidualne
- przygotowanie do snu i sen (higiena osobista, planowanie czasu)
- następnego dnia czynności poranne i wyjście na praktyki zawodowe
- po zakończeniu praktyk powrót do domu rodzinnego.

W lokalu adaptacyjnym każdy z uczestników testu spędził pełną dobę (doba jako czas praktyki – pobyt w lokalu – nocleg – poranek – praktyka).

Trening samodzielności to nie tylko próba organizacji mieszkania poza domem rodzinnym, ale także zapewnienie szansy na rozwój zawody i pokazanie w jaki sposób łączyć te dwie kwestie. Samodzielność funkcjonowania w mieszkaniu, domu musi być połączona z samodzielnym funkcjonowaniem w życiu zawodowym. Wstępem do miejscowych praktyk zawodowych były przeprowadzone zajęcia teoretyczne. Ogólnie zajęcia te miały na celu przygotowanie uczestników testowanej innowacji do odbycia praktyk zawodowych połączonych z pobytem w lokalu adaptacyjnym. Praktyka zawodowa była zorganizowana w kolejno następujących po sobie dwóch dniach w tygodniu (podzielone pobytem w lokalu adaptacyjnym).

W testowanej innowacji zaproponowano uczestnikom udział w 3 obszarach zawodowych:

- 1. Gastronomia.**
- 2. Hotelarstwo.**
- 3. Utrzymanie terenów zieleni.**

Zaproponowaliśmy, aby każdy z uczestników początkowo odbył praktyki w każdej z powyższych branż. Dopiero na późniejszym etapie, po rozmowach i konsultacjach z doradcą zawodowym, zasadne było przypisanie danej osoby do konkretnej dziedziny. Przy czym należy już na wstępie zaznaczyć, że zainteresowania zawodowe uczestników mogą być wielokierunkowe – w takich przypadkach nie należy ograniczać szans zawodowych, a wspierać osobę, która chciałaby się sprawdzić w więcej niż jednej branży.

Zajęcia organizowane w ramach V modułu

Modułem kończącym zaproponowane rozwiązanie było zorganizowanie, dla całej grupy osób zależnych, zamiejscowych praktyk zawodowych. Organizację wyjazdu zaplanowaliśmy się na miesiące letnie; miejsce praktyk w ośrodkach wczasowych prowadzących działalność rekreacyjno – wypoczynkową. Zakres prac wykonywanych przez uczestników testowanej innowacji społecznej pokrywała się z teoretycznym przygotowaniem zawodowym i praktykami, na które uczestnicy uczęszczali podczas pobytu w lokalu adaptacyjnym. Podczas praktyki zamiejscowej wypełniany był „Dziennik praktyki zawodowej – zamiejscowej”, który był jednocześnie kartą ewidencji czasu pracy opiekuna.

Celem zamiejscowych praktyk zawodowych była możliwość sprawdzenia nabytych umiejętności zawodowych i umiejętności społecznych w miejscu oddalonym od stałego miejsca przebywania (mieszkania); był to sprawdzian samodzielności osób zależnych; jednocześnie podopieczni zapoznali się z warunkami pracy na realnym rynku pracy.

Zmiana środowiska zamieszkania, wprowadzenie w wyuczoną rolę zawodową w całkiem nowym środowisku i innym rejonie kraju, poprzez praktyki w firmach działających na komercyjnym rynku, to narzędzia zastosowane w celu wzmocnienia u osób zależnych wiary w siebie, treningu samodzielności, podniesienie samooceny oraz redefinicji siebie jako osoby samodzielnej.

Wskaźniki realizacji zadania projektowego i sposób jego weryfikowania

Lp.	Wskaźnik	Weryfikowany na podstawie
1.	Umiejętności zawodowe praktykantów	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
2.	Stopień zrozumienia poleceń przez uczestników	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
3.	Umiejętność wykorzystania w pracy uprzednio zdobytej wiedzy	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”

Projekt „Chcemy pracować – innowacje w zakresie usług opiekuńczych dla osób zależnych” (nr umowy: POWER.04.01.00-00-1062/15) współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego IV Oś Priorytetowa Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 4.1: Innowacje społeczne.

4.	Stopień wdrożenia uczestników w zakres prac zawodowych	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
5.	Zdolność do funkcjonowania w otoczeniu z dala od rodziny (zachowania społeczne)	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
6.	Umiejętność racjonalnego gospodarowania wolnym czasem przez uczestników	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”
7.	Stopień usamodzielnienia	Dziennik zajęć, Opracowanie pn. „Opracowane wnioski”

12. REKOMENDACJE.

Do beneficjentów przedmiotowej testowanej innowacji społecznej należy podejść w sposób szczególny; konieczne jest zwrócenie uwagi na potrzeby zarówno podopiecznych, jak i ich rodziców/opiekunów. Istotne jest takie zorganizowanie pracy, by ograniczając koszty zapewnić uczestnikom komfortowe i bezpieczne warunki podczas przygotowania ich do samodzielnego funkcjonowania w społeczności.

Poniżej przedstawia się rekomendacje dotyczące wybranych obszarów w ramach testowania innowacji społecznej pn. „Modelowe rozwiązanie do adaptacji do życia społeczno - zawodowego osób zależnych intelektualnie jako wsparcie dla rodziców lub opiekunów”:

OBSZAR	REKOMENDACJA
✓ podział uczestników na grupy	Młodzież zaleca się podzielić na mniejsze grupy podczas pobytu w lokalu adaptacyjnym, np. przy liczbie 9 uczestników podział na 3 grupy po 3 osoby; wyjazd na praktykę zawodową na 2 grupy (po 4 i 5 osób). W przypadku zajęć merytorycznych nie ma problemu z liczebnością grupy, natomiast podczas praktyk zawodowych, czy też pobytu w lokalu adaptacyjnym sprawniej jest przeprowadzić zajęcia z mniejszą liczbą osób, wówczas przekazanie wiedzy czy też

	<p>otoczenie opieka staje się bardziej indywidualne, osoba zależna nie czuje się zagubiona „w tłumie” i specjalista ma możliwość przeznaczenia jej większej ilości czasu. Natomiast podczas wyjazdu na praktykę zawodową zamiejscową oprócz podziału na mniej liczne grupy zaleca się również uczestników podzielić wg płci – co ma to na celu uniknięcie konfliktów w grupie i ułatwienie doboru opiekuna (dziewczęta – opiekun kobieta; chłopcy – opiekun mężczyzna).</p>
<p>✓ liczba godzin pracy w ramach praktyk zawodowych</p>	<p>Zgodnie z przepisami prawa pracy osoby niepełnosprawne nie powinny pracować dłużej niż 7 h dziennie. Miejscowa praktyka zawodowa jest przygotowaniem do podjęcia pracy zawodowej, etapem przystosowawczym i przygotowawczym, dlatego liczba godzin przeznaczonych na pracę nie powinna być zbyt duża, uwzględniając przy tym także czas na zajęcia organizowane w lokalu adaptacyjnym. Biorąc powyższe pod uwagę podczas praktyk miejscowych zaleca się przeznaczyć na pracę maksymalnie 4 h tygodniowo/1 osoba (2 godziny na 2 dni), zaś podczas zamiejscowej praktyki 4 godziny/1 dzień/1 osoba. Nauka samodzielności, trening, mają na celu przygotowanie do pracy zawodowej, jak i naukę radzenia sobie z wolnym czasem – zatem doba powinna uwzględniać czas i na pracę i na odpoczynek.</p>
<p>✓ czas wolny, rekreacja</p>	<p>Czas wolny zaleca się zaplanować tak, aby młodzież nie marnowała go na nic nieznaczące rzeczy. Wskazuje się tutaj na potrzebę rozwoju relacji społecznych (gry zespołowe), ogólny rozwój osoby (czytanie, obejrzenie filmu – dyskusja w większym gronie), rozwój fizyczny (spacery, ruch na świeżym powietrzu), turystyka (atrakcje poza miejscem zamieszkania).</p>
<p>✓ sala zajęciowa wraz z cateringiem</p>	<p>Przed dokonaniem wyboru w kwestii sal zajęciowych i cateringu zaleca się zaznajomić z ofertami rynkowymi i wybrać tę najkorzystniejszą cenowo.</p>
<p>✓ kwalifikacje personelu</p>	<p>Personel, oprócz poświadczonej dokumentami wiedzy specjalistycznej, powinien posiadać doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie.</p>
<p>✓ wybór miejsc</p>	<p>Praktyka miejscowa – najkorzystniej wybrać taki obiekt,</p>

<p>praktyk zawodowych</p>	<p>w którym można zrealizować praktyki z wielu obszarów – np. obiekt hotelowy, który posiada zaplecze gastronomiczne i tereny zieleni (w przypadku testowanej innowacji społecznej „Modelowe rozwiązanie...” właśnie te obszary są brane pod uwagę);</p> <p>Praktyka zamiejscowa – jak najdalej od stałego miejsca zamieszkania, aby zmieniając środowisko dać poczucie „polegania na sobie”; jest to dla osoby niepełnosprawnej odmiana, w której ma szansę sprawdzić swoje przygotowanie do samodzielnego życia.</p>
<p>✓ organizacja transportu</p>	<p>W przypadku przejazdu środkami komunikacji kolejowej zaleca się zapoznanie z ofertami promocyjnymi przewoźnika, tak aby w miarę możliwości ograniczyć koszty związane z odbyciem dalekiej podróży (np. oferta PKP „Taniej...” to bilet tańszy o 30 % pod warunkiem zakupu biletu 30 przed planowana data podróży); dobrym wyborem jest także wynajęcie konkretnego środka transportu dla danej grupy na krótsze przejazdy.</p>
<p>✓ umowy ze specjalistami</p>	<p>Umowy ze specjalistami (osobami zaangażowanymi w realizację innowacji społecznej) najlepiej podpisywać osobne w ramach modułu. Jest to korzystna forma, ponieważ unika się komplikacji podczas ewentualnej rezygnacji specjalisty z dalszej jego pracy w ramach projektu; poza tym pracę w ramach tej samej specjalności można powierzyć kilku osobom – każdej na inny moduł</p>
<p>✓ zajęcia dla rodziców/opiekunów w osób zależnych intelektualnie</p>	<p>Z uwagi na trudności z organizacją spotkań specjalisty z rodzicami / opiekunami osób zależnych zaleca się elastyczne podejście – tzn. indywidualne umówienie spotkania, wspólny wybór daty i godziny zamiast „z góry” ustalonego grafiku np. miesięcznego.</p>

13. PODSUMOWANIE.

Zaproponowana przez nas innowacja społeczna została podzielona na 5 modułów – tzn. odrębnych działań, które nastąpiły kolejno po sobie i wzajemnie się uzupełniały. Pierwszy moduł obejmował swoim zakresem szereg działań przygotowawczo-organizacyjnych, następne moduły obejmowały zajęcia dla osób zależnych oraz ich rodziców/opiekunów. Moduł obejmujący zajęcia dla osób zależnych rozpoczynał cykl zajęć teoretycznych (zawodowych i społecznych), następnym był moduł praktyczny, w trakcie którego podopieczni wykorzystywali zdobytą wcześniej wiedzę i umiejętności społeczne, natomiast ostatni moduł był to sprawdzian samodzielności, czyli przećwiczenie zdobytej wiedzy i umiejętności z dala od domu rodzinnego. Całość została uzupełniona o moduł zajęć z socjologiem przeznaczonych dla rodziców/opiekunów – jako działanie kompleksowo wpływające na funkcjonowanie rodziny.

Uczestnicy testowanej innowacji społecznej uzyskali umiejętności z zakresu wykonywania prac pomocniczych w hotelowej części obiektu, w gastronomicznej części obiektu oraz w otoczeniu obiektu świadczącego usługi hotelarskie. Pobyt w lokalu adaptacyjnym wielu osobom uświadomił ile działań należy podjąć, i ile czynności wykonać w domu, aby zachować porządek i zapewnić prawidłowe funkcjonowanie w rodzinie (grupie). Trening zachowań interpersonalnych pozwalał na niwelowanie barier w kontaktach z innymi ludźmi, przekraczanie własnych ograniczeń, budowanie postaw otwartości, wdrażanie do pozytywnego myślenia o sobie i sposobach radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Połączenie sfery zawodowej ze sferą samodzielnego prowadzenia domu (lub w grupie kolegów) dawał namiastkę życia „na własną rękę”. Osoby zależne doświadczały samodzielnego organizowania sobie dnia, poznawały cienie i blaski życia niezależnego od opiekunów. Działania zorganizowane w ramach „Modelowego rozwiązania...” miały przekonać uczestników do podjęcia prób rozpoczęcia samodzielnego życia. Jest to o tyle łatwiejsze, że umożliwiliśmy także rozwój w sferze zawodowej, co jest istotne w celu zorganizowania życia bez opiekuna/rodzica.

Deficyty rozwojowe w wielu przypadkach nie pozwalają na opanowanie umiejętności w bardziej złożonych zawodach tak, aby osoby niepełnosprawne mogły być w przyszłości

samodzielnie funkcjonującymi pracownikami. Kształcenie praktyczne umożliwia jednak tej młodzieży nabycie prostych umiejętności użytecznych w wielu przedsiębiorstwach, co w efekcie da szansę na osiągnięcie osobistego powodzenia oraz względnej samodzielności ekonomicznej w dorosłym życiu.

WYDAWCA

Wydawnictwo IKONA, Szydłówek 15 A
26 – 500 Szydłowiec

Nakład 50 egz.

Radom 2018